

میزگرد تخصصی

**اثرات رفع تحریم بر صنعت نفت، گاز و پتروشیمی ایران
(با تأکید بر سیاست های پس از تحریم)**

تاریخ: ۹۴/۰۷/۲۰

کد: ۹۴ M۰۹	گزارش تشریحی جلسه مورخ ۹۴/۰۷/۲۰	
ساعت: ۱۴:۰۰ الی ۱۶:۰۰	محل برگزاری: سالن کنفرانس ساختمان جدید مؤسسه	عنوان جلسه: اثرات رفع تحریم بر صنعت نفت، گاز و پتروشیمی ایران (با تأکید بر سیاست های پس از تحریم)
تنظیم کننده: پروین خاکسار		
<p>میزگرد تخصصی "اثرات رفع تحریم بر صنعت نفت، گاز و پتروشیمی ایران (با تأکید بر سیاست های پس از تحریم)" با حضور دکتر مسعود نیلی مشاور اقتصادی رئیس جمهور و رئیس مؤسسه و آقایان مهندس رکن الدین جوادی، مهندس احمد داودی و دکتر مهدی عسلی به عنوان عضو هیأت رئیسه پنل و با حضور جمعی از مسئولان ارشد دستگاه های اجرایی و کارشناسان برجسته این حوزه در تاریخ ۹۴/۰۷/۲۰ ساعت ۱۴ الی ۱۶ در محل سالن کنفرانس مؤسسه برگزار گردید.</p>		
مهندس احمد داودی:		
<p>بحث میزگرد پیرامون این موضوع است که در شرایط رفع تحریم در صنعت نفت، گاز و پتروشیمی چه تحولاتی مورد انتظار است و بتوانیم به این جمع بندی برسیم که چه اقداماتی در این راستا باید صورت گیرد.</p> <p>سر فصل مباحث میزگرد به شرح ذیل می باشد:</p>		
<ol style="list-style-type: none"> ۱. چشم انداز عرضه انرژی در جهان ۲. پیش بینی ظرفیت تولید ایران پس از لغو تحریم ها ۳. پیش بینی امکان بازگشت ایران به میزان صادرات قبل با توجه به مازاد عرضه موجود در بازار ۴. اولویت بازار هدف ایران به منظور صادرات نفت، گاز و پتروشیمی ۵. چشم انداز قیمت های جهانی و تأثیر ورود ایران بر قیمت های جهانی ۶. اولویت های سرمایه گذاری در بخش نفت و گاز و پتروشیمی ۷. چشم انداز و الزامات جذب سرمایه گذاری های خارجی جهت توسعه ظرفیت ها 		
دکتر مهدی عسلی (مبحث شماره ۱):		
<p>در حال حاضر ۲ مبحث اساسی در رابطه با بازارهای نفت وجود دارد:</p>		
<ul style="list-style-type: none"> - استراتژی عرضه نفت عربستان و اوپک - پیش بینی میزان عرضه نفت نامتعارف آمریکا 		
<p>در تمام دوران ها کشورهای عضو اوپک در هزینه تولید نفت خام در مقابل کشورهای غیر عضو برتری داشته اند. متوسط هزینه تولید نفت خام خاورمیانه تا سالهای اخیر در حدود ۲۰ دلار بوده است و متوسط هزینه تولید نفت خام توسط اوپک بین ۳۰ تا ۴۰ دلار بوده است.</p>		
<p>در سال گذشته برآوردهایی که از دبیرخانه اوپک داشتیم از این قرار بود که متوسط هزینه های تولید نفت غیر متعارف در شمال آمریکای شمالی یا کانادا ۷۰ تا ۷۵ دلار بود و پیش بینی می شد به دلیل اینکه شرکت های استخراج کننده، شرکت هایی کوچک و با نرخ بهره بالا هستند متوقف خواهند شد. ولی بازدهی تولید نفت آمریکا افزایش یافت و هزینه تولیدشان کاهش یافت و در نتیجه تولید نفت غیر متعارف متوقف نشد و موقعیت استراتژیک عربستان در فشار گرفت و درآمدهای نفتی آن به شدت کاهش یافت.</p>		
<p>باید توجه داشت تولید نفت و گاز به ۲ دلیل بسیار پر هزینه است:</p>		
<ol style="list-style-type: none"> ۱. حجم بزرگی از سرمایه را طلب می کند تا یک میدان تجهیز شود و به تولید برسد ۲. زمانی که به تولید رسید کاملاً پر ریسک است و ممکن است مسیری متفاوت از آنچه تصور می شده طی نماید 		

پیش بینی اوپک در افزایش تولید نفت غیر خام این است که در سال آینده بین هفتصد تا هشتصد بشکه در روز به تولید اضافه شود و تا سه سال آینده عرضه بیش از تقاضا خواهد بود. همچنین پیش بینی آژانس اطلاعات انرژی آمریکا آن است که تولید نفت غیر متعارف در حدود سال ۲۰۲۰ به حداکثر خود خواهد رسید و اگر این اتفاق بیفتد بعد از آن اوپک خواهد توانست سهمش را در بازار نفت بدون کاهش قیمت‌ها افزایش دهد.

پیش بینی ما این است که تا ۳ سال آینده عرضه کم و بیش، از تقاضا بیشتر خواهد بود.

مهندس احمد داودی (جمع بندی مبحث شماره ۱):

پیش بینی عرضه نفت در جهان به مقدار زیادی تابع هزینه حاشیه‌ای تولید کنندگان می‌باشد و ادامه تولید یا افزایش آن را در گرو بیشتر بودن سطح قیمت فعلی از هزینه‌های حاشیه‌ای تولید خواهد بود و در مجموع به دلیل اینکه آمریکا و عربستان با مدیریت هزینه‌های تولید، ارتقای تکنولوژی تولید و بهبود روشهای استخراج نفت توانسته‌اند هزینه‌های تولیدشان را مدیریت و کاهش دهند، لذا پیش بینی می‌شود تا ۲،۳ سال آینده عرضه بیش از تقاضا باشد.

مهندس احمد داودی (مبحث شماره ۲):

در حال حاضر میزان تولید نفت خام ما در حدود ۲،۸ میلیون بشکه در روز می‌باشد و پیش‌بینی شرکت ملی نفت ایران این است که بتوانیم سریعاً ۵۰۰ هزار بشکه در روز به ظرفیت تولید خود اضافه نمائیم و در طی دوره یک ساله با مقداری سرمایه‌گذاری و صرف هزینه برای خارج کردن چاه‌ها از وضعیت رکودی که در آن قرار گرفته‌اند، سطح تولیدمان را به ۳،۸ میلیون بشکه در روز برسانیم.

صادرات نفت بستگی به وضعیت بازار دارد و با بازیابی بیشتری توسط بخش بین الملل شرکت ملی نفت، خواهیم توانست صادرات ۱ میلیون بشکه نفت مازاد را انجام دهیم. در میان مدت بایستی پروژه توسعه ظرفیت‌ها را داشته باشیم و روابط بیشتر و بلندمدت‌تری با بازارها برقرار کرده و سرمایه‌گذاری با پالایشگاه‌ها در خارج از کشور صورت گیرد.

تا کنون سهم صادرات گاز در میزان تولید زیاد نبوده و گاز را بیشتر در بازارهای داخل عرضه می‌نمودیم و لذا تحریم‌ها تأثیر چندانی بر روی تولید گاز نداشته است به‌جز اینکه توسعه ظرفیت‌های ما را کند نموده است. با رفع تحریم‌ها روند توسعه ظرفیت‌های میادین گازی سرعت بهتری خواهد گرفت و وضعیت تولید گاز بهبود خواهد یافت و میزان صادرات آن بستگی به قراردادهای صادرات گاز ما دارد زیرا ماهیتاً متفاوت از قراردادهای نفتی هستند.

در دوران تحریم در خصوص صادرات میعانات گازی از لحاظ کیفیت و بازیابی با مشکل مواجه بوده‌ایم که به سبب آن تولید و درآمدهای ارزی ناشی از آن کاهش یافت و پیش‌بینی می‌شود پس از تحریم این نقیصه نیز برطرف گردد.

فروش و بازیابی محصولات پتروشیمی نیز در دوران تحریم‌ها با مشکل مواجه شد و به دلیل کاهش قیمت‌های نفت، قیمت محصولات پتروشیمی نیز کاهش پیدا کرد و صنایع پتروشیمی کشور شدیداً تحت تأثیر قرار گرفت. پس از تحریم‌ها بازیابی و مبادلات تجاری ما بایستی بهبود یابد اگرچه فعل و انفعالات قیمت‌ها خارج از وضعیت تحریم ایران است.

دکتر مهدی عسلی (مبحث شماره ۳):

بازگشت صادرات نفت خام ایران به میزان پیش از تحریم بدون آنکه قیمت‌های نفت کاهش پیدا کند، در گرو سازش اعضای اوپک است. اگر کشورهای عضو اوپک به این یک نتیجه برسند که ایران بتواند به تدریج بازار خود را بدون کاهش قیمت‌ها باز پس گیرد (این مورد در زمان جنگ عراق و کویت نیز رخ داد و این شیوه عملی شد)، این امکان وجود دارد که افزایش صادرات نفت ایران منجر به کاهش قیمت نفت نشود. البته با توجه به مسائل سیاسی که وجود دارد این مساله ممکن است به راحتی تحقق پیدا نکند.

آنچه بسیار اهمیت دارد نحوه باز پس گرفتن بازارهاست، آنچه واضح است عراق با تخفیف‌های قیمتی توانسته است صادراتش را افزایش دهد ولی در جنوب عراق که محل اصلی صادرات آن کشور است به دلیل ناکامل بودن تجهیزات امکان اینکه تولیدشان را بیش از این افزایش دهند وجود ندارد.

افزایش ۵۰۰ هزار بشکه‌ای تولید نفت خام بلافاصله پس از برداشته شدن تحریم‌ها، با توجه به اینکه تقاضا نسبت به سالهای قبل بیشتر است مشکلی ایجاد نخواهد کرد ولی اگر میزان تولید بیش از این شود و کشورهای دیگر نیز تولیدشان را افزایش دهند، روی قیمت‌ها اثر خواهد گذاشت و قیمت‌ها کاهش خواهد یافت.

عربستان استراتژی پیچیده‌ای را در بازار نفت دنبال کرده است و با توجه به انباشت حدود ۳۴۰ میلیون بشکه نفت خام و فراورده این توانایی را دارد که قیمت‌ها را به هر نحوی که بخواهد تحت تأثیر قرار دهد. این کشور از مجموع ۷ میلیون بشکه نفت خام تولیدی خود در روز، تنها برای ۲ میلیون بشکه بازاریابی می‌نماید و مابقی را در پالایشگاه‌های دیگر کشورها، که خود در آن سهام دارد، تبدیل به فرآورده‌های نفتی کرده و به فروش می‌رساند.

مهندس احمد داودی (مبحث شماره ۴):

اولویت بازار هدف برای نفت و محصولات پتروشیمی، حوزه کشورهای آسیایی و برای گاز محدود به کشورهای همسایه است و در آینده با فناوری تولید LNG می‌توان بازار هدف را به کشورهای بیشتری توسعه داد.

مهندس احمد داودی (مبحث شماره ۵):

با افزایش ۵۰۰ هزار تا ۱ میلیون بشکه در روز به تولید نفت خام قیمت‌های جهانی نفت در حدود ۲ دلار کاهش خواهد یافت.

مهندس احمد داودی (مبحث شماره ۶):

آنچه تا کنون به خصوص با مقدماتی که در تهیه برنامه ششم توسعه در قالب شوراهای برنامه‌ریزی مطرح شده، در بخش نفت میادین مشترک و به ویژه غرب کارون اولویت نخست را دارد و همچنین پروژه‌هایی که می‌تواند افزایش ضریب بازیافت به همراه آورد و افت تولید را در میدان‌های فعلی جبران کند و برایمان تکنولوژی و دانش بروز به همراه آورد در اولویت دوم می‌باشد. در بخش گاز تکمیل میادین گازی پارس جنوبی در اوویت می‌باشد و پروژه‌های مستقر و داخلی گاز را در این دوره مد نظر نخواهیم داد مگر در موارد خاص با سرمایه‌گذاری اندک.

مهندس احمد داودی (مبحث شماره ۷):

در چارچوب‌های جدیدی که وزارت نفت تهیه نموده و اخیراً برای تصویب به دولت رفته است، یکی از الزامات شرایط آتی این است که قراردادهای جذاب باشد و قراردادهای بیع متقابلی که در سابق طراحی شده به نظر می‌رسد مناسب نباشد و تجدید نظرهای اساسی در آنها صورت گرفته و با این تجدید نظر که هدفش درگیر کردن شرکت‌های صاحب تکنولوژی در خود پروژه به لحاظ دوره طولانی‌تری در بهره‌برداری هست و سود یا پاداش یا دستمزدها را بر اساس میزان تولید، یعنی مبلغی معین ضرب در مقدار تولید، به نظر می‌رسد برای شرایط پس از تحریم جذابیت بهتری داشته باشد و بتوانیم شرکای بهتری را جذب نماییم.

مهندس رکن‌الدین جوادی:

۲ بحث اساسی داریم:

۱. چه میزان توان تولید و عرضه داریم

۲. چه میزان از این توان تولید قابل جذب در بازار هست

عمده‌ترین چیزی که پس از تحریم‌ها آسیب دید صادرات و عرضه نفت خام بود، ارزیابی بر این است که ماه اول پس از لغو تحریم‌ها عرضه نفت خام را می‌توان ۵۰۰ هزار بشکه در روز افزایش و آن را به فروش رساند و طبق مذاکراتی که با خریداران داشته‌ایم با مشکل جدی مواجه نیستیم. در رابطه با افزایش تولید پس از آن، باورمان بر این است که پس از لغو تحریم‌ها می‌توان رسیدن به حدود ۴ میلیون بشکه در روز را خواهیم داشت، اما اینکه چه میزان از این عرضه جذب بازار شود مورد سؤال است زیرا ما یک سری از خریدارانمان را از دست داده‌ایم و برخی از خریداران ما که پالایشگاه‌هایشان بر اساس نفت

خام بود، ناگزیر مشخصات پالایشگاه هایشان را تغییر و اصلاحاتی در فرآیندهایشان انجام داده‌اند. علاوه بر آن رقاباتی شبیه عراق، که از لحاظ مشخصات نفتی به ما نزدیک بودند توانستند نفت مشابه را جایگزین نمایند و همچنین قیمت‌ها و بازار را برای خودشان نهادینه نمودند. عربستان نیز در پالایشگاه‌ها و مخازن ذخیره و ترمینال‌ها سرمایه‌گذاری نمود. بنابراین هدف گذاری ما تا خرداد ماه سال آینده ۴ میلیون بشکه است با فرض اینکه اول آذرماه تحریم‌ها برداشته شود و با به تاخیر افتادن آن این زمان به همان نسبت تغییر خواهد کرد.

در رابطه با اولویت‌های سرمایه‌گذاری ۲ بحث اساسی وجود دارد:

۱. نگه‌داشت تولید در سطح ۴ میلیون بشکه
۲. رساندن تولید به ۴ میلیون بشکه

بنابر این اولویت اول سرمایه‌گذاری ما نگه‌داشت تولید در سطح ۴ میلیون بشکه هست و هدف گذاری که در برنامه ششم پیشنهاد کرده‌ایم رسیدن به سطح ۴,۷ میلیون بشکه نفت خام در روز است.

که طبعاً اولویت بعدی ما در سرمایه‌گذاری افزایش تولیدمان از میادین جدید و میادین مشترک می‌باشد. در دوران تحریم و پس از تحریم اولویت سرمایه‌گذاری ما بر روی مخازن مشترک می‌باشد. که در گاز شاخص‌ترین آن پارس جنوبی است و امیدواریم تا پایان سال ۱۳۹۷ توسعه آن را تکمیل نماییم.

بنابراین سرمایه‌گذاری در میادین نفت با ۳ هدف صورت می‌گیرد:

۱. نگه‌داشت تولید
۲. افزایش تولید از میادین مشترک
۳. توسعه میادین مشترک و میادین جدید

در رابطه با قیمت‌ها بحث اساسی که بایستی به آن توجه کنیم این است که؛ سرمایه‌گذاری در دنیا اصولاً با چه منطقی قابل انجام است و جذب می‌شود و بازگشت سرمایه با چه نرخ‌ی جذابیت دارد. و این نرخ را به چه میزان تفاوت بایستی افزایش دهیم و یا اختلاف پتانسیل جذب را فراهم آوریم.

سرمایه‌گذاران چند عامل را لحاظ می‌کنند و اولویت اولشان بازگشت سرمایه می‌باشد ولی اولویت‌های دیگری نیز هستند که سرمایه‌گذاری را برای آنها توجیه می‌کند:

۱. تعدد منابع و عدم وابستگی به منابع محدودتر
۲. افق زنجیره و یا سرمایه‌گذاری

مهندس احمد داودی:

همان‌طور که در سیاست‌های اقتصاد مقاومتی تصریح شده سیاست ما بایستی از فروش نفت خام و استفاده از دلارهای آن به‌طور مستقیم به صنعت و توسعه داخلی کشور تغییر کند. بایستی حداکثر بهره‌گیری از منابع مورد توجه باشد تا نفت خام به فرآورده‌ای کم‌ارزش‌تر تبدیل نشود. راه‌های تخصیص بهینه و قیمت‌یابی بهینه از مهم‌ترین مسائلی است که به این بخش مربوط است.

مهندس رکن‌الدین جوادی:

حداکثر پیش‌بینی تولید گاز در پایان سال ۹۷ در حدود ۳۲۰ میلیارد متر مکعب در سال خواهد بود و به این معنی است که حداقل ۱۰۰ میلیارد متر مکعب اضافه تولید گاز خواهیم داشت، که به سه بخش می‌توان اختصاص داد: ۱. جایگزینی در بخش مصرف، ۲. استفاده در صنعت پتروشیمی، ۳. تزریق گاز.

پیش‌بینی می‌شود از سال آینده واردات فرآورده مان به صفر رسیده و بتوانیم دو برابر میزان واردات پیشین، آنرا صادر کنیم.

دکتر مسعود نیلی:

با توجه به شرایط پیش روی اقتصاد کشور با پیش فرض برداشته شدن تحریم ها، مسأله سیاست گذاری در دوران پس از تحریم در حوزه های مختلف از اهمیت زیادی برخوردار است.

اگر طی ۲، ۳ سال آینده قیمت نفت خام در دامنه ۴۰ الی ۵۰ دلار باشد به این معنی است که درآمدهای ارزی کشور از محل صادرات نفت کمتر از امسال خواهد بود. زیرا در سال جاری در ۶ ماهه نخست قیمت کمی بالاتر بود و مقداری که به درآمد نفتی ما اضافه می شود تنها مقداری است که به صادرات ما افزوده می شود. با افزایش ۵۰۰ هزار بشکه در روز بین ۷ تا ۹ میلیارد دلار به درآمد ارزی ما افزوده خواهد شد. این یعنی در طی ۳ سال آینده با فرض اینکه مقادیر تولید و صادرات را حفظ نماییم، درآمد ارزی حاصل از صادرات نفت خام ما به سختی از ۳۵ میلیارد دلار بالاتر خواهد رفت. این به این معنی است که اگر ۱۱۸ میلیارد دلار حاصل از صادرات نفت خام سال ۱۳۹۰ را به اضافه مبلغی به عنوان صادرات غیر نفتی به عنوان آنچه که امکان تجارت خارجی کشور را فراهم می نماید نگاه کنیم، شکاف بزرگی در سالهای آینده خواهیم داشت. بنابراین حتی اگر تولید و صادرات نفت خام را به ۴ میلیون بشکه در روز افزایش دهیم، درآمد حاصل از صادرات نفت خام ما به میزانی نخواهد بود که نیاز کشور را برآورده کند. با توجه به اینکه در گذشته مدل مصرف انرژی ما در داخل کشور به این صورت بوده است که گاز را در داخل مصرف می کرده ایم و نفت را صادر می نموده ایم، اکنون با توجه به اینکه پارس جنوبی به سمت افزایش تولید می رود، بایستی ۲ مورد را مد نظر قرار دهیم:

۱. چگونه می توان گاز و پتروشیمی را تبدیل به منابع خارجی نمود

۲. چگونه می توان صرفه جویی انرژی در داخل کشور انجام داد

بنابر این بایستی روی اصلاحاتی که در بخش پایین دستی انجام می شود برای سال آینده تمرکز نمود و نسبت به آنچه در گذشته انجام می دادیم نیاز به تغییرات قابل توجهی خواهد داشت.

پیشنهاد می شود جمع بندی با همکاری شرکت ملی نفت، سازمان مدیریت و برنامه ریزی و مؤسسه صورت گیرد و مواردی که برای سال آینده کلیدی است استخراج شود.